

El bon vestir

LA MODISTA MARIA PALÉS I GALÍ, DE LA BISBAL, VA TENIR FINS A 25 COSIDORES AL SEU TALLER I VA VESTIR CLIENTES DEL BAIX EMPORDÀ, D'OLOT, DE GIRONA, DE FIGUERES I DE BARCELONA

Jordi Frigola i Arpa > TEXT

A la nostra ciutat, la tradició de vestir bé dels bisbalencs ve de lluny. Una població que fins al segle XIX havia tingut una classe alta nombrosa i refinada, la qual estava al corrent de la moda de París, donava un to distingit a la societat d'abans i, lògicament, encomanava als ciutadans menys benestants aquest gust per l'estètica en l'abillament, sobretot el femení. Sabem que a la segona meitat del segle XIX hi havia famílies de l'aristocràcia i de l'alta burgesia bisbalenques que rebien directament de la capital francesa prestigiosos figurins il·lustrats com *Les modes parisiennes*, *Petit courrier des dames*, *Le moniteur des dames et des demoiselles* o *Le bon ton*.

Aquests costums es van mantenir fins ben entrada la nostra centúria i han anat desapareixent per un canvi molt sobtat en la manera de viure de la gent. La irrupció de nous corrents estètics internacionals, principalment els vinguts de països

anglosaxons —cultura pop, hippy...— i la introducció del gust per la comoditat i la inhibició social han aportat una forma de vestir que està en funció d'una vida més pràctica, activa —més agitada, si voleu!—, més cosmopolita, d'una senzillesa conceptual i d'una igualtat social i de sexes, que no s'assembla gens a la dels ciutadans d'abans. D'altra banda l'expansió de la indústria de la confecció tendeix a unificar i massificar el vestit d'ambdós sexes i ha gairebé foragitat l'ofici de sastre i el de les modistes, unes artesanes que eren nombroses als nostres pobles i ciutats fins fa ben poc!

La Maria Palés i Galí va ser una d'aquestes artesanes amb més categoria d'artista, de creadora, que no pas de professional que produeix en sèrie. Havia nascut a la Bisbal el febrer de l'any 1891 en una família de fustersebenistes que ha tingut renom durant algunes generacions. Era filla d'en Josep Palés i Marcó i de la Maria Galí i Gasch. El seu pare havia entrat d'aprenent al taller del que seria el seu sogre Paulí Galí, al carrer Ample, i després el regentaria ell mateix. El naixement de la Maria Palés va escaure's el tercer dia del Carnestoltes i en el moment que tocaven sardanes a la plaça Major. Aquest esdeveniment familiar va tenir lloc en una casa del carrer Ample, un barri bisbalenc ben cèntric on va viure sempre la Maria, encara

que en dues cases diferents. En el bateig li van imposar els noms de Maria, Joana i Susanna.

Alumna de l'Adela Trayter. Va anar al col·legi Cor de Maria, del carrer Nou, on les monges van iniciar-la en l'art de l'agulla en el qual va mostrar moltes aptituds i va obtenir-hi alguns premis. També sobresortia en el camp de les matemàtiques. Després va ser alumna de la famosa mestra Adela Trayter. Doña Adela va recomanar als seus pares que li fessin estudiar magisteri. Però en aquella època no era costum que les noies estudiessin; per tant a la Maria Palés, malgrat ser una alumna molt aplicada i amb bones notes en totes les matèries, la van convèncer perquè aprenguéssin bé l'ofici de cosidorabrodadora. Un altre motiu per no fer-la estudiar va ser perquè en aquells moments la família havia tingut moltes despeses, pagades en part amb unces d'or que tenia estalviades l'avi Paulí Galí: la seva mare, la Marieta Galí, va haver d'estar ingressada una llarga temporada en una clínica de Barcelona i, a més, van haver de pagar la quota d'en Paulí, el germà de la Maria, perquè no hagués d'anar a fer el servei militar.

Així, doncs, la Maria Palés, encarrilada cap a l'ofici de cosidora, es va establir de jove al carrer Ample, al costat de la fusteria familiar, on avui hi ha el Banc Santander. Es va dedicar de bon començament i durant molts anys a fer roba interior,

La Maria Palés, el dia del bateig del seu besné
Ramon Bonvehí, l'any 1981 // PROCEDÈNCIA:
Col·lecció família Roldós-Palés.

dita aleshores 'roba blanca' per a nois i noies de les classes mes benestants; es va especialitzar, i hi excel·lí preferentment, en la confecció de l'aixovar per a núvies. L'any 1916 es va casar amb en Josep Roldós i Marsillach i a partir del seu casament es va establir a l'altre costat del carrer Ample, on va tenir l'habitatge i el taller fins al final dels seus dies. Aleshores ja es va dedicar totalment a l'ofici de modista pròpiament dit, o sigui, a la confecció de tota mena de vestits i abrigalls.

Vestir la Víctor Català. La Palés va ser una entusiasta del seu ofici. Era una dona amb una vocació i una capacitat de treball extraordinàries. El seu taller va arribar a tenir mes de 25 cosidores, entre oficials i aprenents. La Carmeta Cànovas i la Rosita Viader van ser-ne de les primeres. Va vestir dones de tota la comarca, i també de Girona, Olot, Figueres i fins i tot de Barcelona. De la capital, hi havia entre les seves clientes les esposes dels pintors Joan Colom i Ramon Martí i Alsina. També es vestí al

taller de la Maria Palés l'escriptora escal·lenca Caterina Albert (Víctor Català), de la qual es conta l'anècdota que una vegada li va haver de fer un vestit ja que havia d'assistir al lliurament d'uns premis literaris a la capital; el vestit va quedar tan bé i en restà tan contenta que en va pagar el doble. Les seves antigues clientes expliquen que li agradava fer servir robes de qualitat. Deia que si una tela era bona es podia treballar millor i el vestit tenia més bon caient. També asseguren que la gràcia principal en l'art de la Palés era fer les mànigues, que sabia conjuminar d'una manera que no tibessin ni enganyessin.

La veu popular comentava que tenia un gran enginy a posar les agulles que conformaven inicialment la peça de vestir amb un resultat final satisfactori. Amb les seves creacions sabia fer dissimular alguns defectes corporals o suplir mancances físiques de les clientes: «La Palés, es deia, a la que no té gaire cul, n'hi posa i, a la que en té massa, li'n treu». Normalment emprovava tres

vegades i tallava sense patrons; posava la peça de roba al damunt i a partir d'aquí col·locava les agulles i ja tallava i muntava el vestit. Més endavant va utilitzar patrons o glassilles.

Amiga de Pedro Rodríguez. Va tenir molta fama i categoria. A les desfilades de moda a Barcelona, on anava cada temporada com a espectadora, va fer amistat amb el famós modista barceloní Pedro Rodríguez, el qual li va proposar d'anar a treballar amb ell a Barcelona. Però no la va pas convèncer perquè estava molt arrelada a la Bisbal i estimava la seva feina i el seu taller. A la Bisbal, les dones i noies estrenaven els vestits d'hivern i abrics per la Puríssima i els d'estiu per Corpus. Però, així mateix, hi havia estrenes dels conjunts dits de mig temps –vestits de jaqueta...– per Sant Josep. Els petits estrenaven pel Ram, per anar a beneir la palma i per a les solemnitats de les hores santes del dilluns i dimarts de la Setmana Santa. En les vigílies d'aquestes festivitats al taller de ca la Palés anaven de bòlit per l'excés de feina, tot eren nervis per poder acabar el vestuari a temps; això mateix passava quan tenien un encàrrec familiar per a un casament. Hi havia jornades en què es treballava de dies i de nits.

Però ca la Palés, a més d'un taller de modista, era també una mena de club on algunes cosidores, clientes i amigues passaven bones estones jugant a cartes, fent tertúlies i berenars, disfressant-se per carnestoltes i celebrant sants i aniversaris. Durant molts anys des d'allà s'organitzava la festa de Santa Llúcia, la patrona de les modistes, amb un aplec a l'ermita i balls de tarda i nit a la Bisbal.

La Maria Palés va morir el desembre del 1985, a punt de complir els 95. Amb ella diríem que se'n va anar tota una època en la qual la nostra ciutat sabia viure plenament i amb il·lusió la vida, les coses i els fets, fins i tot els més intrascendents, com ara el bon vestir!

La Maria Palés, asseguda a l'esquerra, i la seva filla Montserrat, al mig, amb un grup d'amics de la Bisbal, a Llafranc; el juliol de 1936, pocs dies abans d'esclatar la guerra civil // PROCEDÈNCIA: Col·lecció Jordi Frigola.